

Svenska storhelger hittade till Kuba

BUENOS AIRES. I början på 1900-talet firades svensk jul och midsommar i en dalgång på östra Kuba, och på lördagarna var det dans på Stadshotellet.

Historien om den framgångsrika, svenska jordbrukskolonin Bayate fascinerar och har nu dokumenterats i bokform.

Den svenskfödde läkaren Alfred Lind var initiativtagare till kolonin. Han var bosatt i Minneapolis men hade tröttnat på kylan och sitt inrutade liv i USA. Ett behagligt klimat lockade, liksom möjligheten att tjäna pengar i den nybildade republiken Kuba där Sverige spelade en viktig roll i det lokala näringslivet för hundra år sedan.

Lind reste flera gånger till Kuba i jakt på ett lämpligt landområde för att kunna inleda sitt nya liv. Tillsammans med en grupp andra svenskar köpte han till slut 53 kvadratkilometer mark – fem mil in i landet från staden Santiago de Cuba – och sålde ut jordbrukslotter till landsmän som utvandrat till USA.

I november 1905 påbörjade han, tillsammans med svenska nybyggare som nappat på idén, arbetet med att röja bort urskogsdjungeln som täckte den bördiga marken.

Gravstenar bevarade

Snabbt byggdes det svenska samhället Bayate upp på den kubanska landsbygden. En succéartad satsning på sockerproduktion som främsta inkomstkälla lockade fler svenskar till kolonin, som expanderade kraftfullt. När sockerboomen var som starkast levde där flera hundra familjer.

Än i dag finns resterna kvar

FOTO: TG MEDIA BOKFÖRLAG

Historikern och Kubakännaren Thomas Gustafsson har dokumenterat den framgångsrika svenska jordbrukskolonin Bayate. Här besöker han Bayates kyrkogård.

av det svenskägda sockerbruket. Övriga byggnader hamnade under vatten när en stor damm byggdes i dalgången 1977. Ett annat kvarvarande minnesmärke är kyrkogården i Bayate på en höjd ovanför dammen. Där finns några av kolonistörernas gravstenar bevarade.

När USA och Europa rustade upp och fyllde på lagren inför första världskrigets utbrott kunde Kuba dra nytta av ökad efterfrågan och kraftigt stigande priser på råvaror. Från krigets start 1914 till dess slut i november 1918 tiodubblades priserna på socker. Många av de svenska nybyggarna i Bayate, som arbe-

tat stenhårt på sina lotter, blev förmögna under dessa år.

Brist på svenska kvinnor

Men trots goda tider var inte tillvaron helt perfekt. Ett problem var bristen på svenska kvinnor. Många ungarlar i församlingen söp hårt, till stor bedrövelse för pastor Nils Benson (som bytt efternamn från Bengtsson).

Början till slutet för Bayate kom när en amerikansk sockerpamp slog upp ett konkurrerande bruk i närheten. Genom att hota sockerodlare som sålde till det svenska bruket tog han över marknaden. Många gav upp och sålde sin mark till det amerikanska bolaget

i slutet på 1910-talet av rädsla för att förlora sina tillgångar.

Våldsamer i Kuba 1917 påskyndade besluten att överge sockerproduktionen och lämna ön. Det visade sig vara ett klokt val; de flesta reste hem som förmögna och slapp uppleva sockerkraschen några år senare.

Dog luspank i Havanna

Men för kolonins grundare Alfred Lind, som vägrade ge upp och i stället gick i rättslig strid mot den hårdföre amerikanske konkurrenten, slutade äventyret i tragedi. Sedan Lind vunnit rättstvisten i lägre instanser mutades högsta domstolen till att

FAKTA

Högkonjunktur tack vare sockret

Kuba var mycket instabilt under åren 1905–1922 då jordbrukskolonin Bayate existerade.

1898 slet sig Kuba fritt från Spanien men hamnade i beroendeställning till USA. 1902 fick Kuba sin första egna president. USA:s inflytande förblev dock mycket starkt under många decennier. Korruption och maktmissbruk var snarare regel än undantag. På den positiva sidan fanns däremot den kraftfulla sockerboomen som gjorde att Kuba under första världskriget hade en stark högkonjunktur, den så kallade Miljondansen. Framgångspotentialen lockade mer än en miljon vita invandrare från Europa under 1900-talets första decennier. Svarta var däremot inte välkomna. Andelen vita steg därför dramatiskt.

I början på 1920-talet sjönk sockerpriserna och Kubas ekonomi vände nedåt igen.

sända fallet till ny behandling. Tiden rann ut för Lind, och det svenska sockerbruket gick i konkurs 1922. Därmed upphörde kolonin att existera. Ett par år senare dog Alfred Lind i Havanna – luspank.

Svenska ambassaden i Kuba har varit pådrivande för att historien om Bayate ska spridas och har sett till att den nytänkta boken även översatts till spanska.

– Politik och samhälle ser olika ut men förhoppningsvis kan historien om Bayate ändå leda till ökad förståelse mellan svenskar och kubaner, säger Gustafsson.

Claes Aronsson/TT

Världens vackraste ord: Imorgon

Cancerforskningen ger resultat.
Tack för ditt bidrag till någons morgondag.

Givarservice 020-78 11 79. Plusgiro 90 1986-0. cancerfonden.se

Cancerfonden

